

ČLOVĚK

s mentálním postižením

Barbora Uhlířová

**Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením
v České republice, z.s.**

Člověk s mentálním postižením

- ❑ Idiot, imbecil, debil, oligofrenik
 - ❑ Mentálně retardovaný
 - ❑ Člověk s mentálním postižením
 - ❑ Člověk se specifickými potřebami
 - ❑ Člověk s potížemi v učení
-

Setkání s člověkem s mentálním postižením

- Kdo se už s člověkem s mentálním postižením setkal?
 - Kdo se s člověkem s mentálním postižením setkává pravidelně?
 - Kdo se nikdy s člověkem s mentálním postižením neseťkal?
-

Jak se lidé s mentálním postižením projevují, jak vypadají?

Jak se lidé s mentálním postižením projevují, jak vypadají?

- ❑ Snížená úroveň rozumových schopností a potíže v komunikaci
 - ❑ Potíže v učení (paměť, pozornost, myšlení)
 - ❑ Menší míra pozornosti
 - ❑ Horší orientace v čase a prostoru
 - ❑ Nižší úroveň sociálních dovedností
 - ❑ Nepřiměřené sebehodnocení
 - ❑ Pomalejší tempo
 - ❑ Omezená schopnost abstrakce a zobecňování
 - ❑ Přidružené postižení
-

Modely mentálního postižení

- **Limitační model** – popisuje co neumí, nezvládne – čili limity
 - **Popisný model** – popisuje jak se mentální postižení konkrétního člověka projevuje v každodenním životě
 - **Ekologický model** – vychází z toho, že postižení vzniká jako interakce člověka a prostředí.
-

Proč se o modelech MP bavíme?

- Limitační model v knihovně
 - Ekologický model v knihovně
-

Stupně postižení – limitační model

□ IQ – 50 – 69 lehké mentálním postižení

V **pomalejším tempu** dosáhne samostatnosti v sebe-obsluze, naučí se číst a psát. V dospělosti za příznivých podmínek dosáhne samostatnosti, vykonává jednoduché zaměstnání.

Stupně postižení

□ Středně těžké mentálním postižení

□ IQ – 35-49

- Výrazněji zpomalené učení a myšlení a tím i psychomotorický vývoj.
 - Osvojí si základy čtení a psaní.
 - Samostatnost v sebe-obsluze je omezená.
 - Samostatný život je možný s podporou.
-

Stupně postižení

- Těžké mentálním postižení
 - IQ – 20 – 34
 - Obvykle si neosvojí čtení a psaní.
 - Sociální čtení ano.
 - Podstatně narušený psychomotorický vývoj, často přidružené motorické postižení.
 - Za příznivých okolností si dokážou osvojit řadu dovedností v oblasti sebeobsluhy, komunikace a sociálních dovedností
-

Stupně postižení

- Hluboké mentální postižení
 - IQ méně než 20
 - Psychomotorický vývoj velmi pomalý
 - Tito lidé jsou schopní naučit se úplně základní hygienické návyky, mají vlastní komunikační styl
 - Své okolí vnímají a reagují na něj
 - Základními prostředky jsou schopni vyjádřit své potřeby, radost, smutek
-

Stupeň/potřeba podpory – eko model

- Vychází z toho , že výška IQ nemusí vždy dobře vypovídat o tom, kolik pomoci či podpory člověk potřebuje
 - Snaží se postižení definovat pozitivně a tím se vyhnout vzniku škatulkování, labelingu, předsudků
-

Tento člověk potřebuje tuto pomoc:

- Přípravou jídla
 - Udržováním čistoty při jídle
 - Výběr oblečení
 - Úprava oblečení
 - Dodržování programu, časová orientace
 - Společenský kontakt
 - Spravování financí
 - Vyřizování na úřadech
- Jaký stupeň mentálního postižení má tento člověk?
-

Stupně podpory

- Občasná podpora
 - Omezená podpora
 - Rozsáhlá
 - Pervazivní
-

Co postižení tvoří?

Co postižení tvoří?

**schopnosti
jedince**

prostředí

Fungování – stupeň podpory

Kalendářní x mentální věk

Lidé s mentálním postižením

Lidé s mentálním postižením

Čísla

- ❑ Lidé s mentálním postižením je asi 1% v populaci
 - ❑ U nás tedy asi 105 000 lidí
 - ❑ 80% lidí s mentálním postižením jsou lidé s lehkým stupněm
 - ❑ 12% lidí s mentálním postižením má střední st.
 - ❑ 7% těžké mentálním postižení
 - ❑ 1% hluboké mentální postižení
-

Čísla

- ❑ 15 000 lidí s mentálním postižením v ČR žije v ústavech
 - ❑ Ostatní v rodinách nebo komunitních službách jako je chráněné bydlení
 - ❑ Očekávaný věk dožití se u lidí s mentálním postižením výrazně prodlužuje a blíží se lidem bez postižení
-

Příčiny mentálního postižení

- V těhotenství
 - V průběhu porodu
 - Po narození
-
- U 2/3 lidí s mentálním postižením není známa příčina
-

Příčiny mentálního postižení

- Známé příčiny mentálního postižení
 - Downův syndrom
 - Syndrom fragilního X
 - Prader-Willi syndrom
 - Fetální alkoholový syndrom
 - Protrahovaný komplikovaný porod
 - Infekční onemocnění mozku v novorezenceckém období
 - Úrazy
-

Downův syndrom

- Děti a dospělí s typickým vzhledem
 - Oční řasa
 - Větší jazyk
 - Zvláštní dlaňové rýha
 - Hyper-mobilita
 - Srdeční poruchy
-

Syndrom Prader-Willi

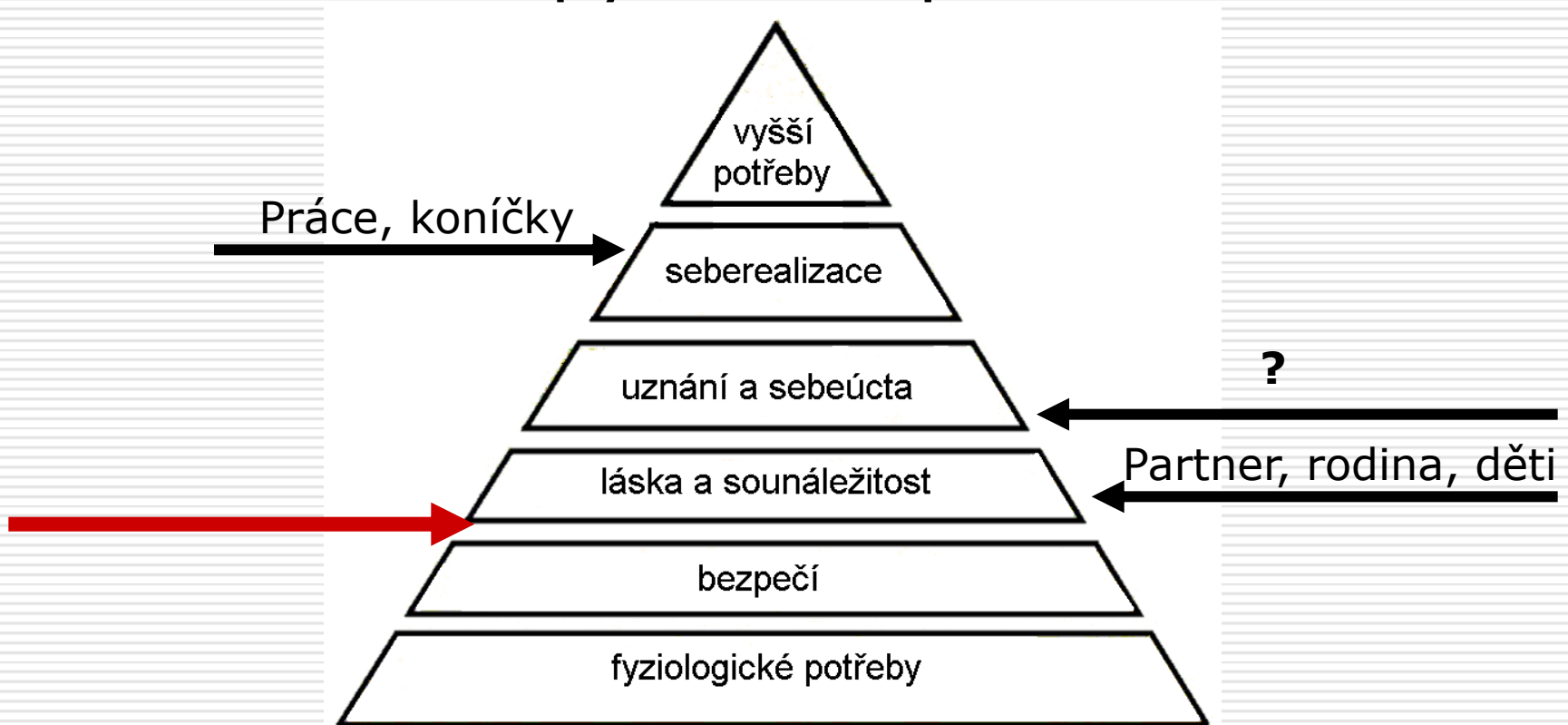
- Geneticky způsobená porucha
 - Vyznačuje se neovladatelnou chutí k jídlu
 - Obesitou
 - Mentálním postižením
-

Další časté podoby a zdravotní problémy lidí s mentálním postižením

- ❑ Autismus s mentálním postižením
 - ❑ Dětská mozková obrna v kombinaci s mentálním postižením
 - ❑ Epilepsie
-

Potřeby lidí s mentálním postižením

□ Maslowova pyramida potřeb

Jak lidé s mentálním postižením žijí?

- Sociální vyloučení
 - Diskriminace
 - Chudoba

 - Toto se týká i blízkých lidí, kteří o člověka se mentálním postižením pečují
-

Jak lidé s mentálním postižením žijí?

- Rodiny lidí s mentálním postižením
 - pečují o lidi s mentálním postižením celoživotně a čelí řadě problémů (zaměstnání, ekonomické problémy, společenský status, únava...)
 - Jejich společenský význam není plně doceněn.
 - Vzdělávání
 - Inkluzivní x speciální vzdělávání
-

Jak lidé s mentálním postižením žijí?

□ Zaměstnávání

- Důležitý aspekt dospělého života
- Práce na otevřeném trhu práce s podporovaným zaměstnáváním, chráněná pracovní místa

□ Sociální služby

- Denní stacionáře, chráněná bydlení, sociální rehabilitace, poradenství
 - Kvalita sociálních služeb
-

Jak lidé s mentálním postižením žijí?

- Přístup k občanským a politickým právům
 - Způsobilost k právním úkonům
 - Volební právo
 - Právo mít rodinu a děti
 - Přístup k lidským právům
 - Úmluva o právech lidí se zdravotním postižením
 - Samostatný život
 - Sebeobhajování
-

Lidé s mentálním postižením v literatuře a ve filmu

- ❑ O myších a lidech (Lenny)
- ❑ Vesničko má středisková (Otík)
- ❑ Rekviem pro panenku
- ❑ Nuda v Brně
- ❑ Tajný agent (Stevie)

Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v ČR, o.s.

- ❑ Celorepubliková organizace lidí s mentálním postižením a jejich rodičů
 - ❑ Cca 8000 členů v celé ČR
 - ❑ Sekretariát v Praze
 - ❑ Poskytujeme sociální služby, děláme volnočasové aktivity, osvětu, vzdělávání, lobbying
 - ❑ Sebeobhájci
 - ❑ Deinstitutionalizace, transformace ss (komunitní služby, dostupné veřejné služby, neformální péče)
-